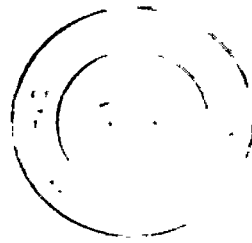

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง ซึ่งมีวิชาเลือกต่าง ๆ ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความถนัด โรงเรียนเหล่านี้ต้องการครูที่มีความชัดเจนในแขนงวิชาเฉพาะมาก อาจารย์ใหญ่ไม่สามารถจะเป็นผู้นำครูในวิชาเฉพาะเหล่านี้ได้ จึงต้องแยกวิชาต่าง ๆ เป็นหมวดวิชา ในการบริหารก็ต้องมีหัวหน้าหมวดวิชา เพื่อควบคุมงานแต่ละหมวดวิชา ให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้เป็นหัวหน้าหมวดวิชายังไม่เข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนดีนัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องมีจำนวนชั่วโมงสอนมากเหมือนครูธรรมดา จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชาได้อย่างเต็มที่ ขาดยังต้องช่วยงานด้านอื่นซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาอีกด้วย เช่น ช่วยการเงิน ช่วยสอนวิชาอื่น เป็นครูประจำชั้น ฯลฯ¹ เรื่องเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้เสมอกับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งไปให้ความสำคัญแก่หัวหน้าหมวดวิชา ตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาจะกลายเป็นตำแหน่งลอยและไม่ได้รับความรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน แต่เรื่องเช่นนี้อาจจะไม่เป็นปัญหาในด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะมีครูจำนวนน้อย อาจารย์ใหญ่สามารถประสานงานกับครูได้

¹ มาลัย หุวนันท์, การบริหารการศึกษาระดับมัธยม (กรุงเทพฯ : สีส้มการพิมพ์, 2514), หน้า 72.

² จีรพันธุ์ ศิริโชติ, "หัวหน้าสายวิชากับการปรับปรุงการสอน" วารสารวิสาขศึกษา, (มิถุนายน, 2515), 52-56.

แต่สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างเช่นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง ซึ่งมีครูตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป อาจารย์ใหญ่จะไม่สามารถประสานงานกับครูอย่างใกล้ชิดได้ จำเป็นต้องอาศัยหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้แบ่งเบาภาระในการบริหาร โรงเรียนเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีหัวหน้าหมวดวิชาซึ่งจะเป็นผู้นำในแต่ละสาขาวิชา ของโรงเรียน และรับผิดชอบในด้านบริหารงานภายในหมวดวิชาของตน

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างในประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2494³ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการปรับปรุงการศึกษาขึ้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยความช่วยเหลือของคณะผู้เชี่ยวชาญเนสโก ซึ่งเป็นผู้สำรวจการศึกษาในประเทศไทย และพบว่าอัตราการสอบตก การออกกลางคันมาก และมีนักเรียนขาดเรียนบ่อย คณะผู้เชี่ยวชาญได้ตั้งนิยามว่า เป็นเพราะหลักสูตรและการสอนไม่ยืดหยุ่นพอ โครงการปรับปรุงการศึกษาจึงเกิดขึ้น โดยมุ่งทดลองหลักสูตรการศึกษาแบบประสม มีความมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนมีโอกาสทดสอบความถนัดในวิชาซึ่งมากกว่า 1 วิชา ผลของการทดลองเป็นที่พอใจ นับเป็นครั้งแรกที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด อันเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้หลักสูตรแบบกว้าง

โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างอย่างถาวรแห่งแรกในประเทศไทยคือโรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา เริ่มแรกเป็นการทดลอง และจากผลเป็นที่น่าพอใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางโครงการปรับปรุงการศึกษาขึ้น และให้ชื่อว่า "โครงการมัธยมแบบประสมแบบ 1" (ค.ม.ส. 1) โรงเรียนที่อยู่ในโครงการมี 20 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในส่วนภูมิภาค 19 โรงเรียน และในส่วนกลาง 1 โรงเรียน การปรับปรุงทำใน 5 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2509-2513 ในระหว่างนี้ มีโรงเรียนที่อยู่ในทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมสมทบเข้าใช้หลักสูตรแบบกว้างของโครงการเพิ่มอีก 5 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในส่วนกลาง 4 โรงเรียน ส่วนภูมิภาค

³กรนวิสาตร์, โครงการพัฒนามัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสม (พระนศร : 2511), หน้า 10-12.

1. โรง หลักการของหลักสูตรคือ เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถวิชาต่าง ๆ จะแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ วิชาสามัญ ที่ใช้บังคับเรียนแก่ทุกคน วิชาสามัญที่ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ และวิชาชีพ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด เพื่อให้เกิดทักษะและความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพในอนาคต วิชาชีพที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนเพิ่มขึ้นไปจากวิชาเลือกสายสามัญคือ วิชาอุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ ธุรกิจศิลป์ และคหกรรมศิลป์

โครงการปรับปรุงการศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างต่อจากโครงการ ค.ม.ส คือ โครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค⁴ มีระยะการปรับปรุงโครงการในระหว่าง พ.ศ. 2517-2520 โดยเลือกโรงเรียนเข้าโครงการปีละ 8-9 โรง โครงการนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 38 โรงโดยกลุ่มแรกได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากธนาคารโลกในการปรับปรุงโรงเรียน กลุ่มที่ 2 ใช้เงินงบประมาณของกรมสามัญศึกษา ทั้ง 2 กลุ่มมุ่งที่จะจัดหลักสูตรให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน จึงมีวิชาเลือก และวิชาบังคับเหมือนโรงเรียนในโครงการมัธยมแบบประสม

ในระหว่างช่วงเวลาที่กำลังปรับปรุงโครงการมัธยมในส่วนภูมิภาคอยู่นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนระบบการเรียนของมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นระบบหน่วยกิต⁵ แบ่งภาคเรียนเป็นปีละ 2 ภาคเรียน กำหนดให้นักเรียนเรียนอย่างน้อย 100 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 34 หน่วยกิต นอกนั้นเป็นวิชาเลือก การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ใช้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกโรง ไม่มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ วรวิทย์ วสันตสรากร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมัธยมศึกษา
(พระนคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2518), หน้า 123-128.

⁵ กรมวิชาการ, คู่มือแนะแนวการศึกษาและวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2518), หน้า 1-9.

การแบ่งเป็นสายสามัญ สายอาชีพ หรือเป็นแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ แผนกทั่วไปอีกต่อไป การจัดหลักสูตรเป็นหลักสูตรรวมที่ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นต้นไป วิชาต่าง ๆ จึงแบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก วิชาบังคับนั้นได้แก่ วิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชา ภาษาไทย สังคมศึกษา พละอนามัยและวิทยาศาสตร์ทั่วไป สำหรับวิชาเลือกซึ่งเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ความสามารถของตน ได้แก่ วิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาต่อไปนี้คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา พละอนามัย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศที่ 2 ศิลปศึกษา เกษตรกรรม คหกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรมศึกษา และธุรกิจศึกษา จึงนับได้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทุกโรงเรียนในประเทศไทย ได้เป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างทั้งสิ้น

โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง จึงจำเป็นต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก เพื่อให้คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ต้องมีวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอน ที่มีราคาแพงมีจำนวนรายวิชามากมาย ให้นักเรียนได้เลือกเรียน การแบ่งหมวดวิชาในโรงเรียนเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็น บางแห่งอาจแบ่งเป็น 8 หมวดวิชาคือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาภาษาอังกฤษ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชาพละอนามัย หมวดวิชาศิลปศึกษา และหมวดวิชาศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเป็นหมวดที่ได้นำเอาสาขาวิชาต่าง ๆ ด้านอาชีพ เช่น เกษตรกรรม ธุรกิจ อุตสาหกรรม และคหกรรมเข้าด้วยกันเป็นหมวดวิชาเดียว แต่ในบางโรงเรียนอาจจะแบ่งเป็น 11 หมวดคือ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ พละอนามัย ศิลปศึกษา อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจ และคหกรรม เป็นต้น การดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียนเหล่านี้จึงแตกต่างไปจากโรงเรียนธรรมดา กล่าวคือ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาธรรมดา อาจารย์ให้ไม่ได้วางโครงการของหัวหน้าหมวดวิชาไว้อย่างแน่นอน ทำให้หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ เพราะเกรงว่าจะเป็นการก้าวกายงานในหน้าที่ของผู้บริหาร ทั้งยังไม่เข้าใจกระจ่างแจ้งในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนว่าคืออะไรบ้าง นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังถือว่าหัวหน้าหมวดวิชาเป็นเพียงผู้ประสานงาน ไม่มีอำนาจบังคับบัญชา หรือเสนอความคิดความชอบเพื่อขึ้นเงินเดือน จึงให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่หัวหน้า

หมวดวิชา⁶ แต่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง การมีวิชาเฉพาะมากมาย การมีครูเป็นจำนวนมาก การดูแลและควบคุมในด้านวิชาการมีกว้างขวาง เหล่านี้ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ จะหาโอกาสใกล้ชิดครูผู้สอนได้ยากและไม่ทั่วถึง ดังนั้นหัวหน้าหมวดวิชาจึงควรเป็นผู้เสนอความคิดความชอบของครูในหมวดวิชาของตนให้อาจารย์ใหญ่พิจารณา เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกว่า⁷ หัวหน้าหมวดวิชาจึงต้องมีความสามารถในการปกครองคน เป็นผู้ที่ถูกมองเต็มใจให้ความช่วยเหลือสำหรับความสามารถเชิงวิชาการ เช่น ความสามารถในการสอน วิธีวัดผล และด้านนี้เทศการสอนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นแต่ดูเหมือนจะน้อยกว่าความสามารถในการปกครองคนในหมวดวิชาของตน เพราะถ้าหัวหน้าหมวดวิชาปกครองคนในหมวดของตนไม่ได้แล้ว งานในหมวดนั้น ๆ ย่อมจะเจริญไม่ได้⁸ หัวหน้าหมวดวิชาเปรียบเหมือนกับตัวจักรใหญ่ที่สำคัญ ที่จะบริหารงานให้ดำเนินไปด้วยดี สัมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้ จึงเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงานการศึกษาระดับโรงเรียนมาก จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ น่าศึกษาดูแบบอย่างทำของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างเหล่านี้ ซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านั้นอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหารการศึกษาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่ และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียน

⁶สมศรี ช่างนก "บทบาทของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ในพระนครและธนบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. (อัครสำเนา), หน้า 137.

⁷พิมพ์พรณ เกษเจริญ, "คุณลักษณะและหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชา" วารสารวิสามัญศึกษา, (กรกฎาคม, 2509), ๒9: ๒๐.

⁸พนัส หันนาสินทร์, หลักบริหารโรงเรียน (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2512), หน้า 58.

มัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้างที่ได้ปฏิบัติจริง

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา และครู เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง ประเภทโรงเรียนมัธยมแบบประสม แบบ 1 ประเภทเดียวกันเท่านั้น

2. บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาที่ศึกษานี้ เป็นบทบาทรวม ไม่แยกว่าเป็นหมวดวิชาใด และถือว่า หมวดวิชาต่างๆ รายวิชา ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา หมวดวิชาทุกหมวดมีการปฏิบัติหน้าที่เหมือนกัน

3. ความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้ เป็นของ อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ จำนวน 17 คน หัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 174 คน ครู จำนวน 263 คน รวมตัวอย่างประชากรที่ให้ความเห็นทั้งสิ้น 454 คน ในจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา 17 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2518

คำนิยามต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง หน้าที่ หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและบรรดาสิทธิต่างๆ ที่ได้มาพร้อมตำแหน่ง สิทธิและหน้าที่ประจำตำแหน่ง แต่ละตำแหน่ง เกี่ยวกันกับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องกันภายในระบบสังคมเดียวกัน⁹

⁹ วิทยุ โสธร, บทบาทศึกษานิเทศก์จังหวัด (พระนคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2512), หน้า 9.

หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง ผู้มีตำแหน่ง หรือรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาต่างๆ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พละนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา ศิลปปฏิบัติ / และ หรือ ชุรกิจศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ และคหกรรมศิลป์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2518

อาจารย์ใหญ่ หมายถึง อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนชั้นพิเศษ ซึ่งแล้วแต่โรงเรียนใด จะมีตำแหน่งเป็นอย่างไร ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่นำมาเป็นตัวอย่างประชากรในการศึกษาค้างนี้

ครู หมายถึง ครูผู้สอนในหมวดวิชาต่างๆ ในโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร แต่ไม่รวมถึงครูที่ทำหน้าที่ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา ชุกรการ บรรณารักษ์ โสภิตศึกษา พยาบาล หรือแนะแนวในโรงเรียนเหล่านั้น

โรงเรียน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง และเป็นหลักสูตรแบบกว้างประเภทมัธยมแบบประสม

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นตัวอย่างประชากร และมีจำนวนห้องเรียน มากกว่า 50 ห้องเรียน¹⁰

¹⁰ เป็นคำจำกัดความเฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ซึ่งต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดระหว่าง 43-50 ห้องเรียน กับขนาด 60 ห้องเรียนขึ้นไป คำจำกัดความนี้ไม่ได้คำนึงถึง ระเบียบกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราเงินเดือนของข้าราชการครูในกรมวิสามัญศึกษา

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นตัวอย่าง
ประชากร และมีจำนวนห้องเรียน ตั้งแต่ 60 ห้องขึ้นไป¹¹

หลักสูตรแบบกว้าง หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษา ที่นำเอาวิชาชีวะเข้า
มาผสมผสานเข้ากับวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเท่าที่จำเป็น กำหนด
วิชาบังคับต่างๆ ให้น้อยเรียน และเปิดวิชาเลือกทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาชีวะมากกว่า
1 แขนง ให้น้อยเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด¹²

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป ในการกำหนดความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา
2. เป็นแนวทางสำหรับครูฝ่ายปฏิบัติการทุกฝ่าย ที่จะทำความเข้าใจตรงกัน
ในเรื่องความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา
3. เป็นแนวทางแก่กรมสามัญศึกษา ในการแก้ไขปรับปรุงระเบียบของกรม
ว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา ตามคำสั่งที่ 253/ 2509
4. มีโอกาสทราบถึงความแตกต่างในงานของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียน
ที่มีขนาดเล็ก กับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่
5. เป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์ใหญ่ ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นหัวหน้า
หมวดวิชาต่อไป

¹¹ เป็นคำจำกัดความเฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่ไว้คำนี้ถึง ระเบียบกฎ-
สภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราเงินเดือนของข้าราชการครูกรมวิสามัญศึกษา

¹² กอ สวัสดิ์พาณิชย์, "การมัธยมศึกษาในประเทศไทย" ประมวลบทความ
เกี่ยวกับมัธยมศึกษา, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 9.

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรที่อยู่ในข่ายของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์ใหญ่ จำนวน 17 คน หัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 174 คน และครู จำนวน 253 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 454 คน ซึ่งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 17 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2518 เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด ที่เหลือจากการทำโครงการทดลองใช้แบบสอบถามในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง ประเภทมัธยมแบบประสม แบบ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากระเบียบกรมวิสามัญศึกษา ควบคู่กับการกำหนดหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา จากการถามจากครู และจากการสัมภาษณ์หัวหน้าหมวดวิชาบางโรงเรียน แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในชั้นทดลองใช้ ใช้กับโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง ประเภทมัธยมแบบประสม จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย โรงเรียนอนุชยาวิทยาลัย และโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย รวมตัวอย่างประชากรที่ทดลองใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 64 คน นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาปรับปรุง แล้วให้ครูทรงคุณวุฒิวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง จึงนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การส่งแบบสอบถาม นำส่งด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์ โดยขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร จากฝ่ายส่งเสริมโรงเรียน กองมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ การรับแบบสอบถามคืน มีทั้งรับคืนด้วยตนเอง และรับคืนทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา แยกประเภทตัวอย่าง ประชากร เป็นอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา และครู หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ของความคิดเห็นเรื่องงานในหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา ในด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่เป็น อาจารย์ใหญ่กับหัวหน้าหมวด วิชา อาจารย์ใหญ่กับครู และหัวหน้าหมวดวิชากับครู และการเปรียบเทียบงานในหน้าที่ ของหัวหน้าหมวดวิชาในระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การ หาค่าความแตกต่าง (t-test) โดยใช้สูตร¹³ ต่อไปนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$$SD = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2}$$

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)}{\sigma_{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)}}$$

$$\sigma_{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)} = \sqrt{\frac{\sigma_1^2}{N_1} + \frac{\sigma_2^2}{N_2}}$$

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 รายงานถึงภูมิหลังของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขต ของการวิจัย คำนิยามต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย และวิธี ดำเนินการวิจัย

¹³ ประคอง กรรณสูตร, สถิติประยุกต์สำหรับครู (ทรชนกร : ไทยวัฒนา พาณิช , 2517), หน้า 146

บทที่ 2 เสนอเรื่องผลงานต่างๆด้านการเขียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน
ในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา

บทที่ 3 เสนอเรื่องวิธีดำเนินการวิจัย และกำรรวบรวมข้อมูล อันได้แก่ วัตถุประสงค์ สมมติฐานในการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ
รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณวุฒิและประสบการณ์
ของหัวหน้าหมวดวิชา การปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา ทั้งการเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นเรื่องบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม
และเปรียบเทียบบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียน
ขนาดเล็ก

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลของการวิจัย อภิปราย และเสนอแนะเกี่ยวกับการ
วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย